

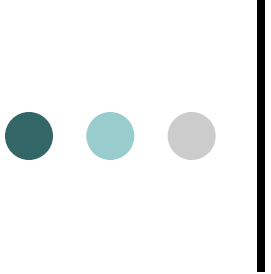

Trestní právo

Trestní právo

- odvětví práva veřejného
- účelem je chránit práva je chránit práva a oprávněné zájmy osob, společnosti a státu před trestnými činy
- prostředek „ultima ratio“ tedy použije se pouze v tom případě, že všechny jiné prostředky jsou pro danou situaci nedostačující

-
- dělíme na právo hmotné a procesní
 - Hmotné právo určuje která jednání jsou škodlivá a jaké tresty můžeme za toho chování ukládat
 - zák. č. 40/2009. Sb., trestní zákoník
 - Trestní právo procesní stanovuje postup orgánů činných v trestním řízení při objasňování spáchaných trestných činů

Funkce

- regulativní funkce – stanovuje podmínky trestní odpovědnosti, podmínky pro ukládání trestů a jiných nápravných opatření
- ochranná funkce – chrání před závažným protispolečenským jednáním
- preventivní funkce – předchází páchání trestné činnosti působením jak na konkrétního jedince, tak současně i na celou společnost jako další potenciální pachatele
- represivní funkce – zabraňuje pachateli páchání další trestní činnosti a v průběhu výkonu trestu na něj výchovně působí

Trestní právo hmotné

- dvě části – část obecnou a zvláštní
- Část obecná se věnuje okolnostem vzniku trestného činu, tedy co je pojmovým znakům trestného činu, jeho vývojovým stadiím, trestněprávní odpovědnosti, druhům trestů a ochranných opatřeních
- Zvláštní část se pak věnuje skutkovým podstatám jednotlivých trestných činů, které dělí do několik skupin.

Obecná část

- Základem je trestní odpovědnost, tedy porušení norem trestního práva a spáchání trestného činu
- Trestný čin můžeme definovat jako protiprávní jednání, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně
- Souhrn těchto znaků nazýváme skutkovou podstatou
- Uplatní se tzv. zásada subsidiarity trestní represe
 - jen trestní zákon stanoví trestné činy a sankce za ně
 - jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu

Trestný čin

- Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.
- Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.
 - Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.
 - Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Vznik trestní odpovědnosti

- Aby došlo ke vzniku trestní odpovědnosti, musí dojít k naplnění čtyř znaků trestného činu:
 - objekt
 - objektivní stránka
 - subjekt
 - subjektivní stránka

Objekt

- je právo, nebo společenský zájem, který je chráněn normami trestního práva, a jeho ohrožení nebo porušení je postihnuto trestně právními sankcemi
- například lidský život, zdraví, vlastnictví

Objektivní stránka

- charakterizuje TČ z vnějšího pohledu, obligatorně zahrnuje jednání, následek a jejich příčinnou souvislost
- jednání je vnějším projevem vůle pachatele a může být ve dvou základních formách – komisivní, tedy vzniklé činností (např. vražda) a omisivní vzniklé nečinností (např. neposkytnutí první pomoci)
- Následek je změna objektu trestného činu způsobena jednáním pachatele (např. způsobená škoda, či ublížení na zdraví).
- Mezi jednáním a následkem musí být tzv. příčinná souvislost, tedy že škoda vznikla v důsledku jednání, které je popsáno v trestním zákoně

Subjekt

- osoba pachatele trestného činu.
- musí mít pachatel trestní odpovědnost, tedy být starší 15 let (15-18 let je pachatel mladistvý, tedy s omezenou trestní odpovědností) a příčetný, tedy v daný okamžik být schopný posoudit následky svého jednání
- je třeba rozlišit zda se jedná o nepřičetnost nezaviněnou (psychická porucha), která způsobuje trestní neodpovědnost, nebo nepřičetnost zaviněnou (v důsledku požití omamných látek), která odpovědnosti nezbavuje, maximálně ji modifikuje

Subjektivní stránka

- dotýká vnitřních vztahů pachatele ke spáchání trestného činu
- Obligatorní znakem je zavinění, tedy vnitřní postoj pachatele k jednání a jeho následku
- Pokud pachatel chce svou činností způsobit důsledek, jedná se o úmysl přímý
- Pokud ví, že svým jednáním může důsledek způsobit, ale není to jeho hlavním cílem, jedná se o úmysl nepřímý
- Nedbalost vědomá je situace, kdy pachatel ví že může způsobit nějaký důsledek, ale spoléhá na to že ho nezpůsobí
- Pokud pachatel neví, že může důsledek způsobit, ale vědět mohl a měl (v závislosti na svém vzdělání, věku, společenském postavení), jedná se nedbalost nevědomou
- Všeobecně platí zásada, že pro naplnění skutkové podstaty je potřeba zavinění úmyslného, pokud zákon nestanoví, že stačí i nedbalost

Okolnosti vylučující protiprávnost

- krajní nouze – odvracení nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněného TZ – nelze-li jinak a není-li následek stejně závažný nebo závažnější
- nutná obrana – odvracení útoku, obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku
- svolení poškozeného – zájmy, o kterých lze oprávněně bez omezení rozhodovat
- přípustné riziko – v rámci zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce, slouží k dosažení společensky prospěšného výsledku
- oprávněné použití zbraně – dle jiného právního předpisu

Zvláštní část

- věnuje se jednotlivým skutkovým podstatám trestných činů
- trestné činy se dělí do několika skupin (v trestním zákoníku uvedeny jako hlavy) podle toho jaký je jejich objekt, tedy chráněný zájem který ohrožují, nebo porušují
- například o trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestné činy hospodářské, trestné činy proti majetku

Odpovědnost mladistvých

- zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže
- upravuje podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoníku, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže
- účel - opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění
- dítě – do 15 let, mladistvý – 15-18 let
- „sankce“ = výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření u mladistvých a opatření ukládaná dětem mladším patnácti let
- snížení hranice trestní odpovědnosti?
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/216411000100422/obsah/466801-trestni-odpovednost-od-13-let>

Odpovědnost PO

- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- podpůrné využití trestního zákoníku, trestního řádu a eventuálně zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- působnost - sídlo v ČR, na území ČR podnik nebo organizační složku, anebo alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek
- nevztahuje se ČR a na územní samosprávné celky při výkonu působnosti
- protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti jednala-li tak určitá osoba (statut. orgán...)
- tresty – zrušení PO, propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, uveřejnění rozsudku a další

Trestní právo procesní

- chrání společnost a stát před trestnými činy tím, že upravuje postup orgánů činných v trestním řízení
- Hlavním pramenem trestního práva procesního je zákon č. 141/ 1961 Sb. trestní řád,
- procesní zvláštnosti týkající se řízení s mladistvými upravuje zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže.
- Trestní řízení je postup orgánů, který stanovuje zákon a jejím úkolem je zjistit, zda byl trestný čin spáchán a pokud ano, tak zjistit jeho pachatele, uložit mu sankci a tuto sankci vykonat

zásady

- zásada stíhání jen ze závažných důvodů navazuje na čl. 8 odst 2 Listiny základních práv a svobod, který říká, že nikdo nemůže být stíhán, nebo zbaven svobody z jiného důvodu než stanoví zákon. Trestní řízení je tedy možné zahájit pouze za zákonem stanovených podmínek
- Zásada presumpce nevinu říká, že na osobu, proti které se vede trestní řízení musí pohlíženo jako na osobu nevinou a to až do té doby, dokud nebude prokázána její vina
- Zásada materiální pravdy reaguje na skutečnost, že v průběhu trestního řízení není možné nalézt absolutní pravdu. Proto je nutné zjistit skutkový stav věci bez důvodných pochybností, tedy tak aby veškeré informace vedoucí k rozhodnutí byly řádně prokázány. Nestačí tedy například, pokud je obžalovaný přízná, je nutné mu to prokázat

Subjekty

- V trestním právu procesním vystupuje řada subjektů, které se na průběhu trestního řízení podílejí
- Soudy rozhodují o vině a nevině a ukládají tresty
- prvním stupněm jsou pravidla okresní soudy, u závažnějších trestných činů rozhodují v prvním stupni krajské soudy
- Místní příslušnost se určuje v zásadě podle místa spáchání trestného činu, pokud jej není možné učít, tak podle místa bydliště obviněného

subjekty

- Státní zastupitelství je státní úřad, který uskutečňuje samotné trestní stíhání
- soustava státních zastupitelství je stejná jako soudů, tedy u okresního soudu vystupuje okresní zastupitelství, u krajského soudu krajské zastupitelství apod
- V průběhu přípravného řízení má dozorovací a rozhodovací funkci, v řízení před soudem má postavení strany.

subjekty

- Policejní orgán se podílí převážně na vyšetřovací činnosti před zahájením trestního stíhání
- Policie ČR, orgány Vojenské policie, Bezpečnostních informačních služeb apod.
- Dále se na trestním řízení podílí osoby poškozené, svědci, znalci....

subjekty

- Postavení osoby, proti které se vyšetřování vede se v průběhu trestního řízení mění a v důsledku toho se mění i její označení
- Podezřelou je osoba ve chvíli kdy je zadržena ve vazbě
- Obviněným se dotyčný stává ve chvíli kdy bylo zahájeno trestní stíhání až po nařízení hlavního líčení, od toho okamžiku je nazýván jako obžalovaný.
- Ve chvíli kdy odsuzující rozsudek nabude právní moci stává se z obžalovaného odsouzený
- V průběhu celého řízení je základním právem právo na obhajobu

Průběh trestního řízení

- Od spáchání trestného činu po vynesení odsuzujícího rozsudku uběhne doba, kterou zákon rozděljuje do několik úseků

Průběh trestního řízení

- Přípravné řízení je první stadiem, které začíná sepsáním záznamů o zahájení trestního řízení, nebo učiněním neodkladných úkonů
- V tomto stadiu je činný převážně policejní orgán, který má za úkol učinit všechna potřebná šetření a opatření, která odhalí skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin a kdo byl jeho pachatelem
- V průběhu přípravného řízení policejní orgán je oprávněn vyžadovat od osob tzv. vysvětlení, provádět ohledání místa činu, provádět úkony jako je prohlídka těla, odběr krve, a podobně
- Jakmile policejní orgán ukončí prověřování a má za to že opatřil dostatek podkladů pro podání obžaloby, zahájí trestní stíhání

Průběh TŘ

- Usnesením o zahájení trestního stíhání dojde k obvinění osoby, u které se předpokládá, že trestný čin spáchala
- V průběhu tohoto stadia dochází k opětovnému vyšetřování, tentokrát za účelem shromáždit dostatečné množství důkazů k podání obžaloby
- Po skončení vyšetřování předloží policejní orgán spis státnímu zástupci s návrhem na podání obžaloby a seznamem provedených a neprovedených důkazů

Průběh TŘ

- Státní zástupce opětovně prostuduje spis a podá obžalobu, ve které popíše skutkový stav včetně všech rozhodných skutečností, uvede důkazy a může učít některé návrhy (například ochranné léčení, zabránění věci apod.)

Průběh TŘ

- Soud po prozkoumání žaloby má možnost nařídit předběžné projednání žaloby
- v jeho průběhu se prověřuje, zda nedošlo ke skutečnostem, které by mohly ovlivnit řízení před soudem (např. nedostatek, nebo nesprávně provedené důkazy)
- je zde možnost tzv. odklonu, tedy podmíněné zastavení stíhání, nebo odstoupení od stíhání mladistvého, pokud dojde soud názoru, že již došlo k naplnění funkce trestního stíhání

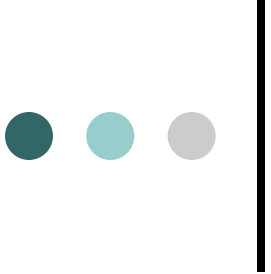
Průběh TŘ

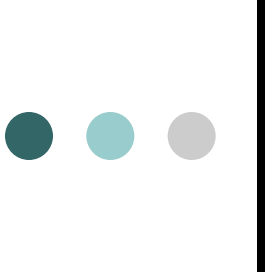
- Nejdůležitějším stadiem trestního řízení je tzv. hlavní líčení
- Účelem hlavního líčení je projednání obžaloby, provedení důkazů a rozhodnutí o vině a trestu
- Hlavní líčení by se mělo konat zásadně za přítomnosti obžalovaného
- V jeho průběhu se předvolávají poškození, svědci, znalci a provádějí se důkazy
- Na závěr má státní zástupce i obžalovaný závěrečnou řeč
- Soud pak vynese rozhodnutí o vině či nevině a o druhu a výši trestu

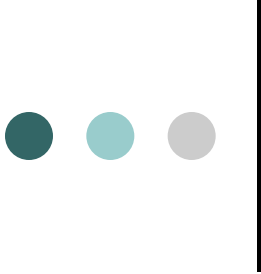

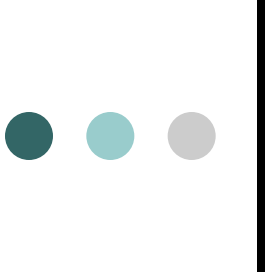
Specifické trestné činy ve zdravotnictví

- Při práci ve zdravotnictví dochází nejčastěji k tzv. trestným činům proti životu a zdraví, což vyplývá z povahy této činnosti
- Pokud dojde ze strany pracovníku k nedbalosti může dojít k poškození zdraví či života pacienta
- Tím se zdravotník dopustí trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti, těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, případně usmrcení z nedbalosti

-
- Tytéž trestné činy může zdravotník spáchat také jako úmyslné.
 - Pro posouzení je nutné rozlišit co je u zdravotníka považováno za nedbalost a co za úmysl
 - Povinností zdravotníka je postupovat lege artis, tedy v souladu s aktuálními lékařskými poznatky
 - Pokud tuto povinnost nedodrží a v důsledku toho dojde ke spáchání trestného činu, jedná se o trestný čin nedbalostní
 - U úmyslného trestného činu je potřeba úmysl přímý (tedy chce spáchat), nebo úmysl nepřímý (nechce spáchat, ale je srozuměný s tím, že k tomu může dojít)

-
- K trestným činům proti životu a zdraví se řadí také situace, kdy se zdravotník účastní na sebevraždě jiného tzv. euthanasie,
 - pokud nedovoleně přeruší těhotenství ženy (ať už s jejím souhlasem, či bez něho)
 - nebo pokud se podílí na šíření nakažlivé lidské nemoci

-
- zvláštní postavení má trestný čin neposkytnutí pomoci
 - Každý člověk má povinnost poskytnout první pomoc a pokud tak neučiní, hrozí mu trest odnětí svobody do výše 2 let
 - Na zdravotníky je kladena odpovědnost ve větším rozsahu
 - pokud například zdravotní sestra neposkytne pomoc při nehodě, které byla svědkem, hrozí jí trest odnětí svobody v délce až 3 roky, nebo zákaz činnosti

-
- zdravotníci při výkonu své profese dále mohou dopustit i například trestného činu podvodu tím že vykáží výkony, které ve skutečnosti neprovedli
 - trestného činu přijetí úplatku
 - vytvoření nepravdivého posudku atp.